

Vdova, sirotek, host: vidět věci z pohledu druhého

Převod materiálu
Daniel Matějka ml.
Pořadí v lekci
37

Téma

Bůh se staví na stranu slabých a ohrožených, zjednává právo těm, kdo žádná práva nemají, miluje ty, které nikdo rád nemá.

Cíle

- Dět se naučí vnímat, kdo je potřebný a ohrožený.
 - Dět poznají, jaká je to síla a proměna, když se někdo zastane bezmocného a bezbranného.
 - Dět poznají, že to mohou být právě oni, kdo se zastanou, postaví za slabého, a v tom že je velikost ?lovka.
 - Dět se naučí uvažovat o tom, jaká pomoc je vhodná pro kterého ?lovka, co je opravdovou pomocí.
-

Pro učitele

Poznámky k příběhu

Vdova, sirotek a host jsou tématem mnohých biblických přikázání. A sice proto, že patříili *k nejohroženějším z lidí*. K životu vdovy a sirotka patří smutek ze ztráty blízkého. Dřevod, proč jsou středem zájmu tolika biblických přikázání, však není citový, ale spíše praktický a právní:

Ve starém orientě přináležela obanská práva pouze dospělým mužům (svobodným, ne otrokům). Žena byla buď pod ochranou svého otce, později manžela, případně byla odkázána na péči nejstaršího syna a dalšího příbuzenstva. Žena, která přišla o svého manžela, se ocitla mimo právní prostor a nebylo vždy zcela jasné, kdo se o ní postará a kdo se jí zastane v případě křivdy. V některých případech se vdova vracela do otcovského domu (Gn 38,11, Lv 22,13), podle zákona ji však měla zajistit rodina zemřelého (Dt 25,5–10), což nešlo vždy hladce a samozřejmě (Rt). Situace sirotek byla podobně nesnadná, byli odkázáni na dobrodiní ostatních. Záměrem biblických přikázání bylo zdůraznit, aby se k vdovám a sirotkům chovali dobře všichni (ne pouze jejich příbuzenstvo).

Zvláštní ohled na ohrožené skupiny měl být brán při sklizni (Dt 24,17–22): Ten, kdo sklízel z pole, neměl úzkostlivě sbírat každý upadlý klas (Rt 2) a zapomenutou olivu, měl je nechat potřebným. Je to zvláštní slovo do dnešní doby, kdy lidé chtějí mít ze všeho sto, nejlépe pak sto deset procent.

Situaci hosta a přistěhovalce ztěžoval lidský sklon vymezovat se vůči všemu cizímu. K právní nezajištěnosti cizince mohla přibýt i nenávisť ze strany domácích. Když tedy Hospodin „zjednává právo sirotku a vdov, miluje hosta“, zjednává právo těm, kdo žádná práva nemají, a miluje toho, koho nikdo jiný moc rád nemá. Cestou k naplnění biblických přikázání pak není soustředění se pouze na vdovy, sirotky a cizince, ale vůbec na ty, kteří nemají žádná práva nebo jsou předmětem nenávisti ostatních, možná i předmětem naší nenávisti.

Boží přikázání ohledně vdov, sirotek a cizinců nestojí pouze na jednoduchém imperativu. Je za nimi argument, zkušenost: „nebo jste byli hosty v egyptské zemi“. Zkusili jste si, potažmo vaši otcové si zkusili,

jaké to je být cizincem, nemít žádná práva ?i být pohrdán ostatními. Proto byste m?li s cizinci soucítit a zacházet s nimi dobře! (Podobná logika se objevuje i v hrozb? v Ex 22,20–23: neutiskujte vdovy a sirotky, jinak dám vašim ženám a d?tem poznat, jaké to je být vdovou a sirotkem.) Za správným jednáním v?íi ohroženým lidem je tedy *ochota vid?t v?ci z jejich úhlu pohledu*, jak je vidí a prožívají oni.

Protože i B?h vidí v?ci z jejich úhlu pohledu (Mt 25,31–45). Tento pohled se dostává ke slovu i v rozhovoru Ježíše a u?edník? o tom, kdo je nejv?tší. Spor u?edník? o d?ležitost nacházíme v evangeliích vícekrát, pro využití v ned?lní škole se nebojte prvky jednotlivých vypráv?ní kombinovat. (Mk 9,33–37; Mk 10,35–45; L 9,46–48; L 22,24–28; Mt 20,20–28). Obvyklé je vid?t velikost a d?ležitost v moci, Ježíš však u?í vid?t velikost v pomoci. (Nebezpečí je ovšem v tom, že z pomoci se m?že stát moc nad druhým.) Kdo je nejv?tší z pohledu malých a ohrožených? Ten, kdo jim pomáhá, kdo se jich zastane, kdo jim slouží. Tento pohled je také Boží pohled.

Starozákonní p?íkázání ohledn? vdov, sirotek? a cizinc? neberou v úvahu, *jestli si naši pomoc musí zasloužit svým vzorným životem*. Prost? jsou ohrožení, tak jim pomáhejte. Nový zákon také zná pé?i o vdovy (Sk 6,1) na jednom míst? ji však podmi?uje jejich spo?ádaným životem (1 Tm 5,3–16). M?že být otázkou k diskusi, zda máme pomáhat jen t?m „slušným“ a „hodným“ nebo se obracet i k t?m, kte?í ne všechno v život? d?lají správn? podle našich p?edstav, p?ípadn? k t?m, kte?í svou nedobrou situaci nebo nenávist ostatních do ur?ité míry sami zap?í?inili. Sm?rovkou m?že být to, jak ?asto byl Ježíš hostem u (skute?n?!) h?išných lidí. (srov. Mt 5,45) Ovcí, která se vzdálila stádu, vid?l na prvním míst? ne jako neposlušnou, ale jako ztracenou. (L 15,1–7)

Úskalí

Rozmyslete, nakolik chcete zd?raznit citovou stránku tématu: ztráta rodi?e, ztráta manžela. Cílem není utáp? ní se ve smutku t?ch, kdo o n?koho p?išli, ale praktická pomoc t?m, kdo pomoc pot?ebují.

Odkazy

- www.diakonie.cz
- www.charita.cz
- www.adra.cz
- www.clovekvtisni.cz

Pro d?ti

Pro p?edškolní d?ti

Báli jste se n?kdy? Co v takovou chvíli pomohlo? Není v takovou chvíli nejlepší, když n?kdo p?ijde a vezme vás za ruku? Nebo vás obejm? Nebo se postaví vedle vás a vy víte, že vás bude bránit, kdyby vám n?co hrozilo. Máte n?koho takového? Pot?ebují i dosp?lí n?koho takového?

M?že se ovšem stát, že n?kdo nemá nikoho takového. T?eba n?jaké dít? nemá tátu nebo paní p?ijde o svého manžela. (Tuhle myšlenku mohou d?ti vyslovit samy.) Anebo n?kdo musí pry? do cizí zem? a tam nikoho nemá. P?edstavte si, že byste museli odjet n?kam pry?, kde byste nikoho neznali. Jak by vám bylo? Takový ?lov?k je v t?žké situaci. Nemá, kdo by mu pomohl. A když mu chce n?kdo ublížit, nikdo ho nebrání. Takoví lidé n?kdy jsou i docela nedaleko od nás.

B?h ale ?íká: Pozor, právě takové lidi, kte?í nikoho nemají, budu bránit a chránit já o to víc. A kdo by jim cht?l ublížit, ten m? rozzlobí. A naopak, to mi ud?lá velikou radost, když takovýmhle lidem budete pomáhat.

Zkuste s dťtmi sehrát malou situaci: jeden se bojí, druhý k němu pđijde, stoupne si vedle něj a vezme kolem ramen. Mluvte s dťtmi o tom, jaké jim to pđipadá: pđíjemné/nepđíjemné, snadné/nesnadné. Zažily dťti někdy situaci, kdy mohly druhému takhle pomoci?

Celé dťní mťže skončít tak, ře se všechny dťti budou držet kolem ramen. V tu chvíli je možné mluvit s dťtmi o tom, jestli bychom mezi sebe vzali někoho jiného, cizího.

Pokud by ve skupině byly menší i velké dťti dohromady, mťžete rozšířít aktivitu o živé obrazy. Starší (nejlépe konfirmandi) by pđedváděli situace (řlověk napřažený k ráně, pod ním na zemi ležící bitý; skupina ukazující si výsměšně prstem na jednoho na okraji; skupina stojící zády k jednomu z nich apod.), mladší by říkali, jak se kdo v tom obraze asi cítí. Jak se asi cítí a jak situaci vidí pđevším ti ohrožení, pđípadně jak jim lze v takové situaci pomoci. (Promyslete, nakolik je skupina na toto zralá. Pokud by tyto obrazy pđedváděly menší dťti, je tu riziko, ře se nechají unést svou negativní rolí bijících ři vysmívajících se, římř by záměrně viděťt vřci z pohledu ohroženého vzal za své.)

Pro mladší dťti

Učedníci byli dospělí chlapi. A přece se někdy chovali jako malí kluci.

Jednou když řli s Ježíšem do Kafarnaum, řel on sám trochu napřed, zatímco oni se za ním tlumenými hlasy, ale velmi zaujatě o řemsi dohadovali. Když dořli do mřsta, zeptal se jich Ježíř: „O řem jste to tam vzadu vlastně tolik diskutovali?“ Učedníci sklopili hlavy a nastalo trapné ticho. Byli jako kluci pđistiření pđi lumpárně. Nevíme, jestli to někdo z nich pđiznal, nebo Ježíř přece jen zaslechl něco z jejich tlumeného rozhovoru, nebo jim to prostě poznal na ořích, každopádně ta vřc byla: Kdo z nich je nejděležitřjší. O tom se učedníci dohadovali.

Znáte takové to klukovské soutěžení? Kdo je nejsilnějšří, nejskvělejšří. Ale ono to je urřitě i mezi dřvřaty, ře? Kdo má krásnějšří tričko a podobně? A nemyslete si, ře tohle je jenom mezi dťtmi. I dospělí se rádi pđedhánjí v tom, kdo je děležitřjší, kdo toho víc dokázal, kdo si mťže víc dovolit koupit. Třeba o tom tolik nemluví, ale dělají dost pro to, aby ostatní trumfli nebo aby se před ostatními ukázali.

Ježíř na to učedníkřm říká: Ano, řlověk mťže být děležitý a velký. I vy mťžete být strašně děležití. Ale víte, podle řeho se to pozná? Podle řeho se to mřří? Co byste řekli? Ježíř říká: Mřří se to podle toho, jak dokážete druhým pomáhat. A to ne jenom třm, kteří potom pomřžou vám. Víte, to není takové umění, pomáhat si na oplátku. (I když to také není špatné.) Ale velký řlověk je ten, který dokáže pomáhat a sloužit třm, kteří mu to oplatit nemřžou. Kteří jsou skutečně chudí, hladoví, v nouzi, nemají práci a podobně.

Lidé chtějí v řivotě dělat velké vřci, něco co je viděťt, aby byli slavní a mluvilo se o nich. Ale pro Pána Boha dělá velké vřci ten, kdo se vřnuje právě malým a slabým. Ježíř tehdy chytil za ruku jedno dťť, co tam byly s nimi (kolem Ježíře a učedníkř byli dťti!). Jak známe Ježíře, nechtyl tehdy za ruku nějakého „vzorřáka“, jedněkáře nebo siláka, ale vybral spíš malého uřmudlaného Lojzříka, který si sám sotva dokázal zavázat tkaničky a nikdo s ním nechtěl moc kamarádit. Ježíř ho objal, a říká: když pomřžete takovému malému odřrkovanému „řpuntovi“, je to jako byste pomáhali mně.

Ale nejenom takoví potřebují pomoc. Víte, kdo všechno další na svěťt? nebo třeba i blřzko nás potřebuje, abychom se k němu chovali hezky a starali se o něj? Koho všechno vymyslíte a jak takovým lidem mřžeme pomáhat?

V Bibli se řasto píše o vdovách, o řenách, co přiřly o své manřžely a tak to mají třžké. Nebo o sirotcích, co nemají rodiče. Anebo o cizincích, kteří jsou daleko od domova a u nás nemají, kdo by jim pomohl. Vymyslíte urřitě i víc takových lidí, kteří pomoc opravdu potřebují. Břh říká: na třchhle lidech mi obzvlášť záleží. Tak na ně buťte hodní.

Ono to možná vypadá jako malé ?iny, pomáhat slabým. ?lov?k si tím slávu nezíská, asi se o n?m nebude psát v novinách, n?kdo se mu možná bude i posmívat. Ale víte, jak budete d?ležití pro ty, kterým jste pomohli? Kterých jste se zastali? V tom je opravdová d?ležitost a velikost ?lov?ka.

Jestli n?kdo chce být mezi vámi opravdu velký a d?ležitý, a? pomáhá a slouží všem.

Pro starší d?ti

Vyložte d?tem, v ?em spo?ívala nesnadná situace vdov, sirotek? a cizinc?. Otev?ete diskusi na téma, kdo je nejohrožen?jší v naší společnosti. (Etnické/náboženské menšiny? Sta?í lidé?)

P?ipravte si obrázky lidí v nouzi, nad nimi diskutujte, co tito lidé nejvíce pot?ebují, co jim nejlépe m?že pomoci. Nap?..

1. žebrák na ulici (pom?že nejlépe dát mu stokorunu, nakoupit jídlo, nebo p?isp?t n?jaké organizaci, která provozuje azylové domy nebo pomáhá najít práci?)
2. pracující dít? v Africe (pom?že poslat chleba, mouku, léky nebo peníze, nebo živou krávu, nebo mu za ?ídit školy v Evrop?, nebo podpo?it organizaci, co buduje školy v Africe?)
3. starý ?lov?k (pom?že zaplatit domov d?chodc?, nebo mu pomoci s nákupem, nebo si za ním pravideln? chodit povídat?)
4. žena v p?ist?hovaleckém tábo?e (...)
5. opilec v hospod?/u hracího automatu (...)
6. zdrogovaný mladistvý (...)
7. v?ze? (...)
8. ?lov?k obklopený luxusními v?cmi (...)

To jsou pouze p?íklady, nebojte se použít i jiné. Diskutovat m?žete se všemi d?tmi dohromady nebo obrázky rozdat do dvojic / skupin k samostatné práci, jejíž výsledky pak d?ti p?edstaví. Diskusi nad obrázky ve?te otev?en?, není dáno, co jsou správné nebo špatné odpov?di. Nad n?kterými obrázky m?že vzejít otázka, jestli v?bec máme takovému ?lov?ku pomáhat, jestli si to zaslouží, jestli to není p?edem ztracené apod.

V návaznosti na to m?žete d?tem navrhnout, aby zkusili vid?t a popsat situaci z pohledu toho ?lov?ka v nouzi, co mohl zažít, co mohlo ur?it jeho životní sm?r.

M?žete téma uchopit také pomocí živých obraz? — viz záv?r oddílu pro p?edškolní d?ti.

P?esah

Jaké dobro?inné organizace znáte? Jak a kde pomáhají?

Bible p?ikazuje nebrat p?i sklizni z pole úpln? vše, ale nechat pot?ebným. M?žeme tohle v dnešní dob? n?jak napodobit?

O pot?ebné v naší zemi se svým zp?sobem stará stát. Lidé platí dan?, ze kterých jdou p?ísp?vky pot?ebným nebo organizacím, které se o n? starají. Sta?í se na tohle spolehnout, nebo je pot?eba pomáhat i jinými cestami?

M?že snaha o pomoc n?kdy škodit? Pomoc m?že vytvo?it nezdravý vztah závislosti ohroženého na dobrodinci, m?že vést ohroženého k pasivit?. (Vdovy a sirotci si klasy, co zbyly na poli, sbírali sami, ne? ekali, až jim je n?kdo donese.)

Liturgie

Písn?

Svítá: 387 — *Přímlový zpěv*; 273 — *Přemýšlej, děkuj a služ*; 261 — *Pomoz mi, můj Pane*; 228 — *Modlitba*; 21 — *Přímlova*

Haleluja Amen: 37 — *Má duše Boha velebí*; 14 — *Někdo mě vede za ruku*; 38 — *Odpusť*

Biblický text k zapamatování

Kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem. (Mk 10, 43)

(nebo Ž 68,6–7a)

Modlitba

Bože, Otče, ty se zastáváš všech slabých a bezbranných. Zastáváš se jich, i když nejsou bez chyby, svou pomoc a lásku neodepřeš žádnému hříšníkov. Chceme to také takhle umět, prosíme, u nás. Amen.

Odkaz na píseň

[Za ty, kdo hladem trpí a bídou, prosíme](#)

[Přemýšlej, děkuj a služ \(SV273\)](#)

[Pomoz mi, můj Pane \(SV261\)](#)

[Ó Pane můj, nenech mne být](#)

[Buď vřelou tvá, buď vřelou tvoje všude tam](#)

[Má duše Boha velebí \(BTS29\)](#)

[Někdo mě vede za ruku \(BTS22\)](#)

[Odpusť \(BTS43\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Deuteronomium 10,16–19](#)

[Marek 9,33–37](#)